



UNGDOMMENS DISTRIKTSPANEL

HØSTSAMLING I UNGDOMSRÅDET FOR FJELLREGIONEN 27.11.20

Hvis lokalsamfunnene skal være levedyktige i årene som kommer, må unge som vokser opp ha lyst til å investere fremtiden sin i distriktene. Derfor vil regjeringen ta initiativ til å opprette et ungdomspanel som skal gi råd til regjeringen om fremtidens distriktspolitik. Hvilke muligheter og utfordringer gir megatrender som digitalisering og teknologiutvikling, grønt skifte og klimasårbarhet, befolkningsutvikling og urbanisering for fremtidens distriktssamfunn? Panelet vil etter planen presentere sitt arbeid for regjeringen våren 2021. Distriktssenteret har fått i oppgave å legge til rette for panelets arbeid.

Meld. St. 5

(2019–2020)

Melding til Stortinget

Levende lokalsamfunn for fremtiden

Distriktsmeldingen



Vil ha ti råd fra distrikts- ungdommen

Pressemelding | Dato: 18.10.2019

Hva skal til for at unge vil bo, arbeide og investere fremtiden si på bygda? Dette vil vi ha svar på når regjeringen inviterer ti ungdommer til å gi oss ti råd til distriktspolitikken.

Mange distrikter opplever at befolkningen blir eldre, og at færre unge skal sørge for den lokale velferden i fremtiden. Samtidig opplever mange lokalsamfunn at unge som flytter ut for å skaffe seg utdanning aldri kommer tilbake igjen. Hvis distriktene skal være gode steder å bo, også i fremtiden, må unge som vokser opp på bygda ha lyst til å investere fremtiden si der.

Derfor inviterer regjeringen ti ungdommer til å gi oss ti konkrete råd til hvordan vi kan gjøre det attraktivt å bo og arbeide i distriktene.

– Ungdom vet hvordan det er å vokse opp i dag, og er eksperter nettopp på å være ung. Vi trenger bygdeungdommens perspektiver, og de som blir valgt ut får en unik mulighet til å påvirke fremtidens distriktspolitikk, sier kommunal- og moderniseringsminister Monica Mæland.

Ungdommens distriktspanel skal bestå av ungdommer fra hver av landets ti regioner. Våren 2021 skal gi de gi regjeringen ti råd om fremtidens distriktspolitikk. Panelet skal samles flere ganger i regi av [Distriktssenteret](#), og vil samarbeide tett med de kommunale og fylkeskommunale ungdomsrådene.

– Vi starter rekrutteringen nå, og håper mange vil melde seg på, sier Mæland

Målet er at panelet skal være på plass til júl.

Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

TEMA

Regional- og distriktspolitikk

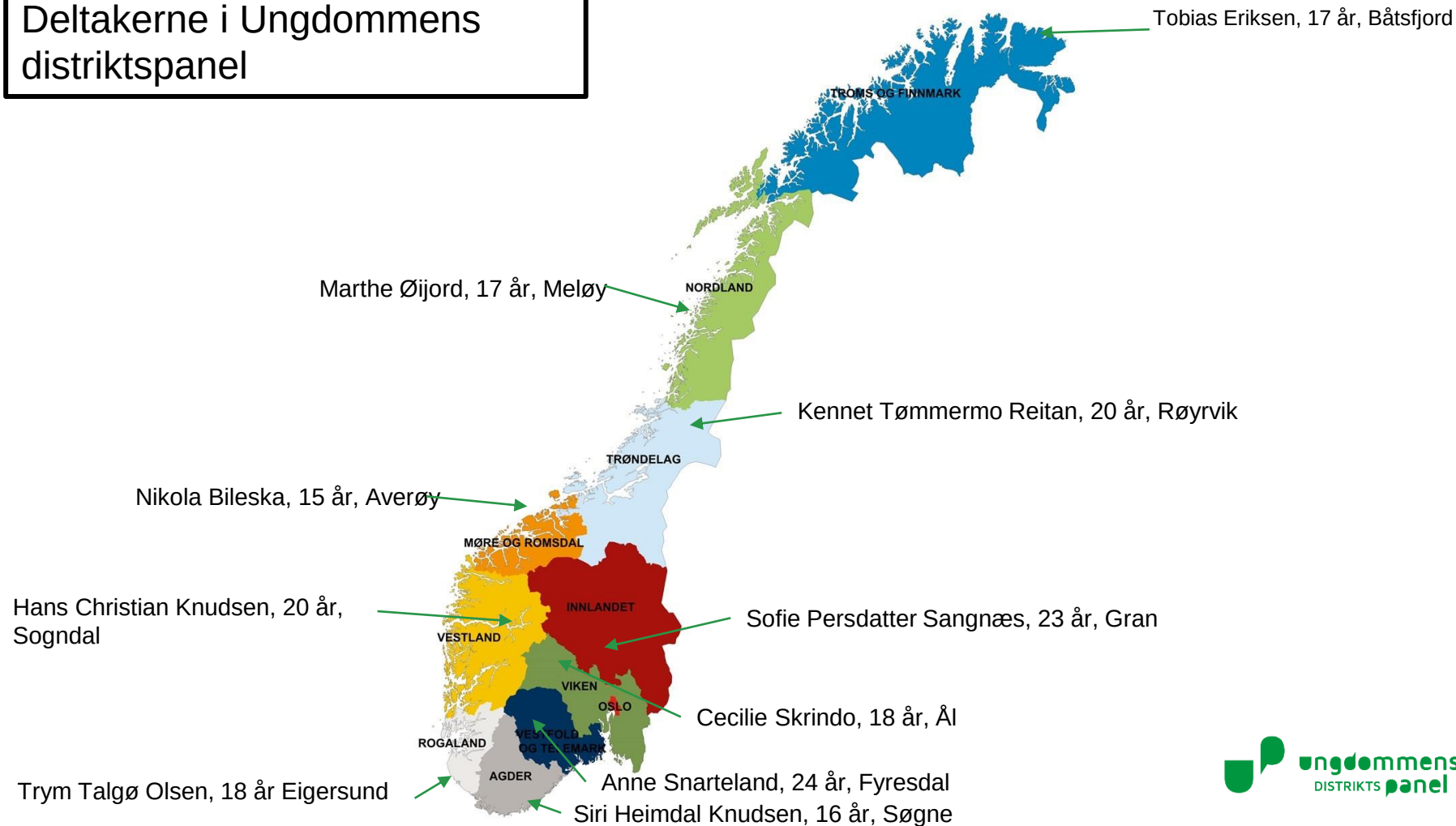
RELATERT

➤ [Vil ha levende lokalsamfunn – også i fremtiden](#)

Pressemelding,
18.10.19



Deltakerne i Ungdommens distriktspanel





Detaljer av dato for samlinger og arbeid mellom samlinger

Første samling:
17.-19. januar 2020,
Oslo og Garder

Andre samling:
3. og 8. juni 2020
på teams

Tredje samling:
16.-18. oktober 2020,
Alta

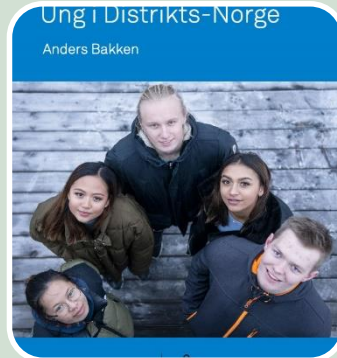
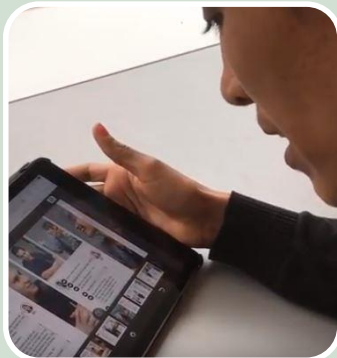
Fjerde samling:
12.-14. mars 2021,
Eigersund

Ungdommene arbeider med
innsikt mellom samlinger

Ungdommene arbeider med
å lage forslag til ny politikk
mellom samlinger

Ungdommene arbeider med
testing mellom samlinger

Ungdommen
ferdigstiller



Innsikt fra Ungdommenes distriktspanel

Anders Melås
Ruralis – Institutt for
rural- og
regionalforskning

Notat nr. 5/20, ISSN
1503-2027Bo

Innsikt fra Ungdommens distriktspanel

Innsamlet digitalt
etter 16. mars

Nasjonal spørreundersøkelse

Bo i
distriktskommune?

Hildegunn Nordtug,
Distriktssenteret

Ung i Distrikts-Norge

Ungdata

Anders Bakken,
OsloMet

Å være ung i distrikts-Norge

Kunnskapsoversikt

Johan Fredrik Rye,
NTNU

Mitt innsiktsarbeid i Innlandet

Oppland BU-workshop: Jevnaker (Viken),
Gjøvik, Vang, Gran, Ringeby, Sør-Fron, Nord-
Fron, Øyer, Vestre Slidre, Østre Toten, Gausdal,
Sel, Vågå, Etnedal, Sør-Aurdal, Vestre Toten,
Nordre Land, Lunner (Viken), Søndre Land

Intervjuer: Hamar(Ridabu)/Inderøy, Trysil/Ås,
Halden/Fredrikstad

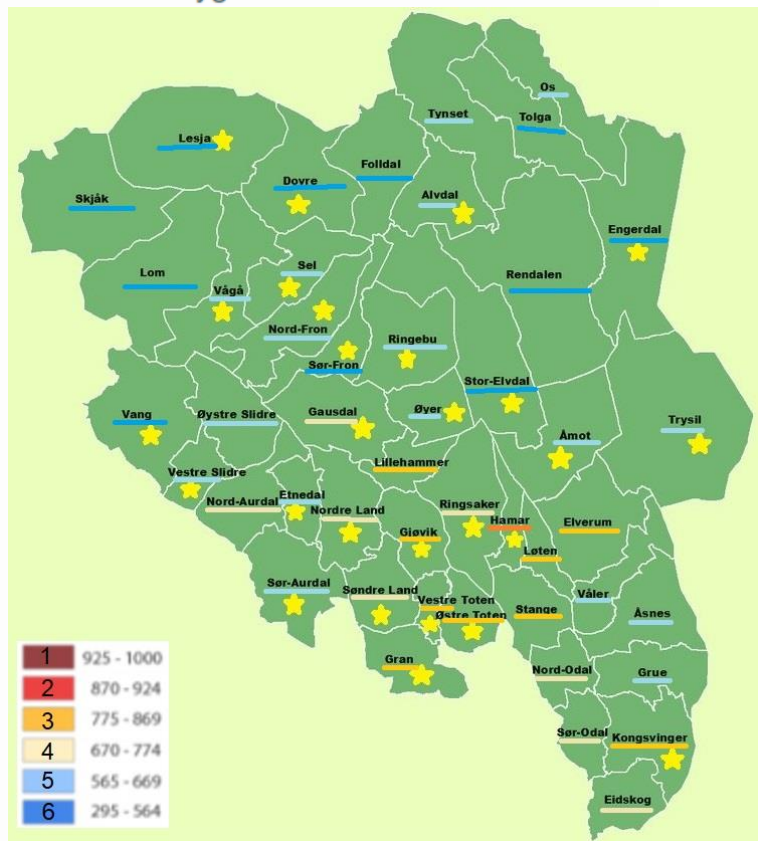
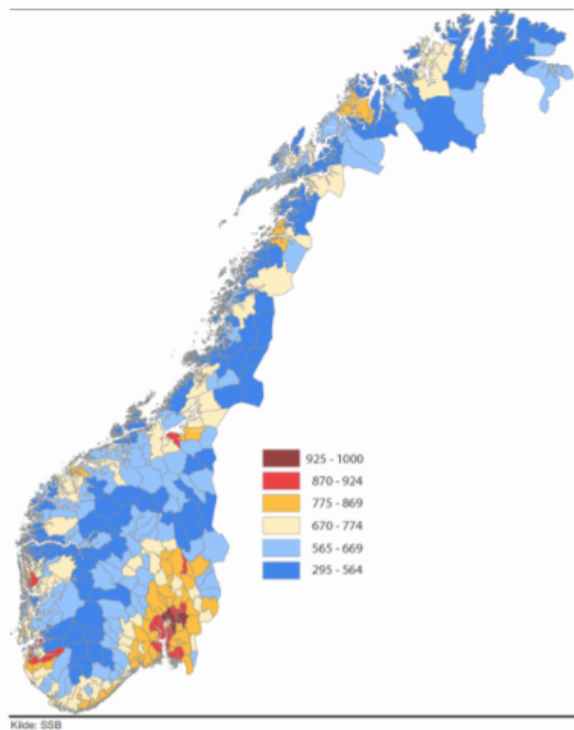
Workshop i Ås: Dyrøy (Troms), Aure
(Trøndelag), Kongsvinger, Vang, Eid (Vestland),
Gloppen (Vestland), Åmot, Kvam Herad
(Vestland), Hå (Rogaland), Trondheim
(Trøndelag)

Ungdomsråd/fylkesråd: Fjellregionen (Alvdal,
Folldal, Os, Rendalen, Tolga, Tynset, Røros),
Lesja, Sel, Gran, Trysil, Ringsaker, Lesja, Dovre,
Stor-Elvdal, Engerdal



Vi bruker begrepet "distriktskommune" i undersøkelsen. En distriktskommune har lang avstand til Oslo, men har også lang reisevei til byer som Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Tromsø, Bodø, Lillehammer, og Ålesund. Distriktskommunene er rike på naturressurser, og har ofte lavere folketall. I noen distriktskommuner bor folk ikke så tett, og det kan være lang avstand mellom hus, og avstand mellom bygger.

Alle de blå og de lysegule kommunene på kartet er distriktskommuner.



Forslag til ny politikk

1. Kort vei til psykisk helsehjelp
2. Høyhastighetsnett
3. Desentralisert utdanning
4. Statsråd for bærekraft
5. Nærhet til naturen gjør distriktene attraktive
6. Kontorfellesskap
7. Regional jobbkoordinator
8. Garanti for lærlingplass
9. Økonomiske virkemidler
10. Attraktive distriktssamfunn – nytt utviklingsprogram
1. Å komme seg fra A til Å
2. Skolen i lokalsamfunnet=lokalsamfunnet i skolen
3. Gi ungdomsrådene reell innflytelse
14. Digitalt innbyggertorg
15. Stemmerett for 16-åringer

Svar på disse spørsmålene:

- ☐ Er det noe ved disse forslagene som bør endres?
- ☐ Hva kan du/dere gjøre for at denne politikken skal bli gjennomført?
- ☐ Hvilke andre aktører mener du/dere må involveres for at politikken skal bli gjennomført?
- ☐ Vil forslagene få flere unge til å bosette seg og bli boende i distriktene?

<https://ungdomspanel.distriktssenteret.no/politikkforslag/>

Forslag til ny politikk

1. Kort vei til psykisk helsehjelp
2. Høyhastighetsnett
3. **Desentralisert utdanning**
4. Statsråd for bærekraft
5. Nærhet til naturen gjør distriktene attraktive
6. Kontorfellesskap
7. **Regional jobbkordinator**
8. Garanti for lærlingplass
9. Økonomiske virkemidler
10. Attraktive distriktssamfunn – nytt utviklingsprogram
11. **Å komme seg fra A til Å**
12. Skolen i lokalsamfunnet=lokalsamfunnet i skolen
13. **Gi ungdomsrådene reell innflytelse**
14. Digitalt innbyggertorg
15. Stemmerett for 16-åringer



BEHOVET ER:

GI UNGDOMSRÅDENE REELL INNFLYTELSE

Ungdomsrådet i Granved kommune har engasjert seg i kommunens stedsutvikling. De ser at valgene som er tatt ikke ivaretar barn og unges interesser. Ungdomsrådet har utarbeidet en rekke innspill, og har skrevet et innlegg i lokalavisa. Men de vet ikke hvordan de skal få kommunepolitikerne til å høre på dem. De forsøker i tillegg så godt de kan å sette seg inn i saksdokumenter og saksbehandlingsrutiner, men det er vanskelig å få et helhetlig bilde og finne ut hvordan de skal gå frem. De samme utfordringene finnes også på regionalt og nasjonalt nivå.

HVA MÅ TIL for at ungdomsrådene gis reell innflytelse?

FORSLAG TIL NY POLITIKK:

- ☐ Det opprettes et nasjonalt ungdomsråd
- ☐ Kommuneloven endres slik at kommunestyrene og fylkestingene gir ungdomsrådene tale- og forslagsrett i kommunestyremøtene og fylkestingene
- ☐ Ungdomsrådene skal ha mulighet til å uttale seg i alle saker som er til behandling
- ☐ Retningslinjene for kommunal og fylkeskommunal saksbehandling endres slik at konsekvensene for ungdom utredes
- ☐ Malene for saksbehandling endres slik at saker som ungdomsrådet skal behandle skrives slik at ungdommene forstår innholdet
- ☐ Ungdomskoordinatorer er ansatt i alle kommuner





BEHOVET ER: **Å KOMME SEG FRA A TIL Å**

I distriktene bor folk spredt. Elias er 25 år og oppvokst på Måsøy. Han bekymrer seg over at øya han kommer fra stadig får dårligere fastlandsforbindelse. Veiene blir ikke vedlikeholdt og flyavgangene blir færre. Det finnes ikke kollektivtilbud utenom skolebussen, og ungdommene i bygda kommer seg ikke til ungdomsklubben i sentrum. De er ensomme.

Elias er utdannet ved NMBU på Ås, og mener at distriktene er det beste utgangspunktet for en økt satsing på teknologiutvikling for grønn mobilitet. Han har studert markedets interesse for utvikling av distriktene, og mener at resultatet er nedslående. Elias har imidlertid store forhåpninger til at fornybar energi-drevet transport som el-fly, hydrogenbåter og tog vil komme kommunikasjonen i distriktene til gode.

HVA MÅ TIL for at distriktene har en bedre infrastruktur enn i dag?

FORSLAG TIL NY POLITIKK:



- ☐ Etablering av ordningen HENT MEG hvor du bestiller transport fra der du er til ønsket møtested på alle dager
- ☐ Kortbanenettet utbygges til å ta imot fremtidens luftfart
- ☐ Fylkesveier og fylkesveiferger får et økonomisk løft slik at varene som produseres og folket som bor der kommer frem
- ☐ Billettpriser på all transport må senkes for ungdom
- ☐ Jernbanen utbygges til flere distrikter
- ☐ Trygghet med å bo i distriktene må økes ved å sikre rasutsatte strekning, bygge gang- og sykkelveier og plassere flere gatelys
- ☐ I distriktene produseres det konkurransedyktig fornybar energi som må inngå i fremtidens transportløsninger



BEHOVET ER: **DESENTRALISERT UTDANNING**

Maya går på videregående skole i kystkommunen Havdis, på studieretning havbruk. Hun måtte flytte hjemmefra etter 10. klasse for å gå på den linja hun ønsket. Hun mistrives med å bo alene på hybel, langt unna familien, og hun er usikker på om hun skal fortsette på skolen. Maya skulle ønske at det var bedre tilrettelagt for unge hybelboere. Hun savner at noen spør hvordan hun har det, og kan hjelpe til med praktiske ting.

Maya har lyst til å ta en utdanning som bedrifter i hjemkommunen har bruk for, men kvier seg for å flytte enda lenger vekk til storbyen for å studere. Flere hun kjenner kom aldri hjem etter studiene –

utdanningsinstitusjonene har blitt sentralisert, og ungdommene må flytte etter. Maya stiller spørsmål ved denne utviklingen siden mye av næringslivet studiene kvalifiseres for er i distriktene.

HVA MÅ TIL for at Maya kan velge en desentralisert utdanning?

FORSLAG TIL NY POLITIKK:



- ☐ De videregående skolene har en desentralisert struktur som tilbyr fag som næringslivet i regionen etterspør
- ☐ Kommunen og fylkeskommunen må ha miljøarbeidere som følger opp ungdommer som bor på hybel
- ☐ At Distriktsnæringsutvalget sitt forslag om at universitet, høyskoler og fagskoler skal utvikle campusmodeller følges opp
- ☐ At Distriktsnæringsutvalget sitt forslag om at finansieringen av universitetene, høyskolene og fagskolene følges opp slik at det stimulerer til desentralisert studiestedstruktur



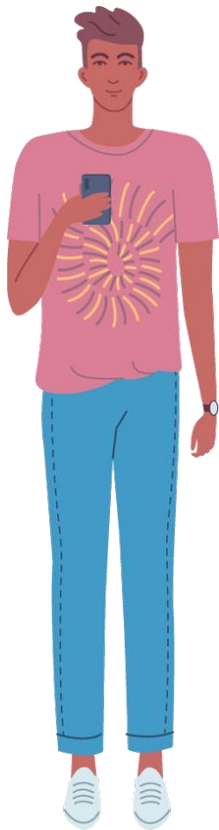
BEHOVET ER:

REGIONALE JOBBKOORDINATORER

Kristian er 24 år, og er utdannet elektroingeniør. Han ønsker å bosette seg i regionen han er oppvokst i. Koronapandemien har ført til at mange unge og nyutdannede sliter med å få seg jobb. Kristian får støtte fra NAV, uten at det hjelper ham med å finne ut av hva han vil arbeide med. Kristian føler at det er belastende å fortelle folk at han får hjelp av NAV. Han savner et fellesskap, trygghet, arbeidspraksis og penger på kontoen som gjør at livet er verdt å leve.

HVA MÅ TIL FOR AT DISTRIKTSUNGDOM FÅR ARBEIDSERFARING?

FORSLAG TIL NY POLITIKK:



- Ungjobb etableres som en egen underliggende etat til NAV, og er et tilbud til ungdom i aldersgruppen 15 til 25 år
- Regionale jobbkoordinatorer arbeider i Ungjobb, og de har kontor sammen med næringsapparatet
- Regionale jobbkoordinatorer skal arbeide med å koble ungdom til lokalt næringsliv og tilby sommerjobb, deltidsjobb, praksisplass og fast heltidsjobb
- Regionalt næringsliv og offentlige institusjoner må gå sammen og etablere regionale trainee-ordninger

Alle 15 forslag finnes her:

<https://ungdomspanel.distriktssenteret.no/politikkforslag/>

Noen av dem er de som følger på neste slides:



BEHOVET ER: **STEMMERETT FOR 16-ÅRINGER**

Elena går siste året på ungdomsskolen i Risvik. Hun er leder i ungdomsrådet, og er fornøyd med ordfører Marcela sin oppfølging av arbeidet deres. Det er likevel vanskelig å nå gjennom med forslagene fra ungdomsrådet. De har meninger om både helsetjenester, kulturtilbud, behovet for flere sommerjobber og behovet for bedre kollektivtilbud.

Ungdomsrådet ser at kommunestyret og fylkestinget behandler mange saker som angår dem, men som de ikke får være med å påvirke. Mye blir bestemt gjennom valg til kommunestyre og fylkesting. Disse valgene får ikke Elena og ungdomsrådet delta på.

HVA MÅ TIL for å gi 16-åringer stemmerett?

FORSLAG TIL NY POLITIKK:



- ☐ Stortinget vedtar stemmerett for 16-åringer ved kommune- og fylkestingsvalg.
- ☐ Distriktsungdom må ha mulighet til å påvirke utvikling av egen kommune og egne fremtidsmuligheter
- ☐ De politiske partiene programfester stemmerett for 16-åringer ved kommune- og fylkestingsvalg
- ☐ Ungdom under 20 år skal gjennom nominasjon til valglister sikres fast plass i kommune- og fylkesting



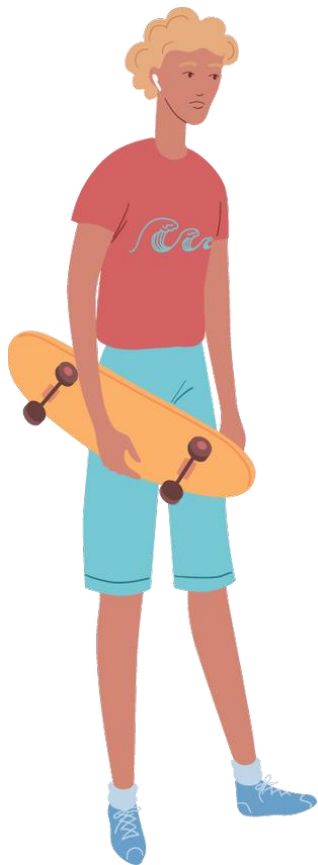
BEHOVET ER:

KORT VEI TIL PSYKISK HELSEHJELP

Karl er 14 år og elev på en ungdomsskole i en distriktskommune. I dag har han en dårlig dag, og har over en lengre periode følt seg nedstemt og savner en person å snakke med. I går hadde han tenkt å banke på døren til helsesykepleieren som er på skolen en dag i uken, men det ble for skummelt. Nå må han vente til neste uke. Karl vet at på større steder er det helsesykepleier på skolen flere dager i uken, noe han savner på sin skole.

HVA MÅ TIL FOR AT KARL SKAL FÅ HJELP?

FORSLAG TIL NY POLITIKK:



- ☐ Alle elever må ha daglig tilgang til lavterskeltilbud for psykisk helsehjelp
- ☐ På alle ungdomsskoler og videregående skoler skal det være en åpen dør for hjelp alle dager
- ☐ Det utvikles en digital helhetsløsning med nettsted, chat, timebestilling for samtale, app og lignende
- ☐ Stortinget endrer kommunehelseloven slik at trygghet for ungdom er en del av beredskapen og krisestaben i distriktene



BEHOVET ER: HØYHASTIGHETSNETT

Robert på 25 år har flyttet til Lauvås kommune og jobber som rådgiver i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Dette er mulig etter beslutningen om at offentlig ansatte kan velge arbeidssted selv. Han kombinerer yrket som rådgiver med å være sauebonde.

Til vanlig sitter han i et felleskontor i kommunesenteret. I travle perioder som sauebonde forsøker han å arbeide hjemmefra, men dette er utfordrende fordi bygda har dårlig bredbåndsdekning. Selv om dagens teknologi gjør det mulig å jobbe og bo hvor som helst, er det liten vilje til å bygge ut høyhastighetsnett i de gjenstående områdene. Robert har venner som ønsker å flytte til hjemstedet, men som kvier seg for det i fall de ikke kan jobbe hjemmefra.

HVA MÅ TIL FOR AT DET SKAL BLI HØYHASTIGHETNETT TIL ALLE?

FORSLAG TIL NY POLITIKK:



- ☐ Alle må ha tilgang til stabilt høyhastighetsnett med kapasitet til å kunne jobbe hjemmefra, benytte skoleplattformer og ha tilgang til digitaliserte offentlige tjenester
- ☐ Høyhastighetsnett må anses som grunnleggende infrastruktur som alle har lik rett til
- ☐ Offentlige og private investeringer i høyhastighetsnett må øke i distriktene for å sikre alle lik tilgang
- ☐ Utbyggingen må komme i distriktene først der behovet er størst.



BEHOVET ER:

KONTORFELLESSKAP

Hadia og Petter er et ungt par som har studert i Oslo. Petter etablerte sin egen gründervirksomhet i løpet av studietiden, mens Hadia fikk en stipendiatstilling. Når de er hjemme på juleferie i hjemkommunen til Petter snakker de om hvilke muligheter de har for å flytte dit.

I kommunen er det ingen kontorer til leie. De er redde for at de blir sittende mye alene å arbeide og ikke får være del av et større, nytenkende fagmiljø. De vet at det er flere gründere i kommunen og kjenner flere som vurderer flytting og har noen av de samme bekymringene.

HVA MÅ TIL FOR AT HADIA OG PETTER KAN ARBEIDE I ET KONTORFELLESKAP MED ANDRE UNGE PERSONER?

FORSLAG TIL NY POLITIKK:



- Fagmiljø og jobbfellesskap for unge som etablerer seg eller som tar med seg jobben sin til distriktene
- Offentlig forvaltning vedtar ny personalpolitikk slik at det aktivt legges til rette for fjernarbeid. Det skal synliggjøres i alle stillingsannonser.
- Det finnes egne økonomiske virkemidler til etablering av kontorfellesskap
- Kontorfellesskapene må ha høyhastighetsinternett , og planlegges med fleksible løsninger.

Vi ønsker din tilbakemelding innen 1. februar



<https://ungdomspanel.distriktssenteret.no/politikkforslag/>